

Hoe komt Nederland van het stikstofslot af?

Zes jaar na de PAS-uitspraak en met een nieuwe regering in het verschiet zullen door toekomstige coalitiepartners en provinciale bestuurders conclusies getrokken moeten worden om Nederland van het Stikstofslot af te halen. In deze notitie staat wat daar in de komende vijf jaar (2026-2030) voor nodig is; Het huidige voedsel- en landbouwsysteem, 2/3 van het landgebruik, is vastgelopen op de natuur-, milieu-, water- en klimaatgrenzen in Nederland. De gangbare veehouderij is hoogproductief maar –kost onze samenleving meer aan “brede welvaart” dan het aan inkomens oplevert¹; en het ontbreekt aan ondernemersperspectief voor boeregezinnen. Een lange-termijn visie op duurzame landbouw in Nederland (2026-2040) is nodig. Het *Landinzicht* rapport van Urgenda en de notitie van MOB “*Op weg naar een landbouwsysteem dat de kwaliteit van onze leefomgeving gaat ondersteunen*” geven hiervoor belangrijke bouwstenen.

Onze visie: *Het evenwicht herstellen tussen de landbouw en natuur; een landbouwsector die de kwaliteit van onze levensomgeving ondersteunt; en boeren die gewaardeerd worden voor hun rol in voedselproductie, gezonde voeding, schoon water, landschapsbeheer, biodiversiteit, en methaan reductie.*

Wat is er nodig Nederland van het stikstofslot te halen?

1. Committeren aan het halen van de wettelijke vastgelegde stikstofdepositie reductiedoelen voor stikstofgevoelige habitats in de Natura2000-gebieden (50% areaal onder de KDWs in 2030 en 74% in 2035), ook per direct dwingend opgedragen door de civiele rechter in de GP-uitspraak van 22 jan. 2025. Gebruik het instrument van generieke kortingen kan tijdelijk zijn, als dit nodig blijkt is om de stikstof emissiereductie doelen te halen.
2. De overheid moet keuzes gaan maken voor de lange termijn, en de regie nemen op ruimtegebruik. Geef aan waar gangbare veehouderij, akkerbouw en tuinbouw wel kan binnen gezonde milieukaders (2/3 landbouwgrond); en geef aan waar dat niet kan (1/3 landbouwgrond) en waar alleen extensieve-grondgebonden veehouderij en kringlooplandbouw in combinatie met natuurbeheer en eco-diensten mogelijk is; en stimuleer de ontwikkeling van bijbehorende en lonende businessmodellen.
3. Maak het realiseren van de stikstof doelen onderdeel van een integrale aanpak voor het verbeteren van onze leefomgeving inclusief gezonde voeding, gezondheid, waterkwaliteit, klimaat en dierwaardigheid.
4. Herstel regie van de overheid bij vergunningverlening en handhaving:
 - Stel vast dat vergunningen geen eeuwigdurend productierecht geven. Vergunningen zijn een publiekrechtelijk instrument om maatschappelijk verkeer te regelen, waarbij ook ingegrepen moet kunnen worden.
 - Actualiseer bestaande natuurvergunningen met bindend emissieplafond + een nul situatie meetplicht. Neem de maximale emissie op (dieren x RAV waarde stal); de maximale mest plaatsingsruimte (en of N-bodemoverschot) en maak het juridisch mogelijk om generieke kortingen met doelsturing van toepassing te laten zijn.
 - Stel intrekingsbeleid voor vergunningen op als stok achter de deur. Vergunningen moeten kunnen worden ingetrokken, als blijkt dat de geldende emissiereductie of relevante gebruiksregels niet zijn nageleefd.
5. Stel voor 2026-2030 een moratorium in voor nieuwbouw van stallen om grotere veestapels te kunnen huisvesten. Renovatie van stallen kan onder voorwaarden.

Max van der Sleen/bestuurslid stichting MOB

¹ De landbouwsectoren zijn de bron voor: 91 % van Ammoniak (NH₃) emissies naar de lucht; 50% van de stikstofbelasting van het grond- en oppervlaktewater; 100% van de pesticiden, herbiciden en insecticiden; en 15% van de totale uitstoot van broeikasgassen incl. 75% van methaan en lachgas.